

- зміна обсягу, номенклатури й асортимент продукції, що була випущена;
- рівень інфляції у плановому періоді;
- специфічні фактори, які залежать від особливостей виробництва.

Усі ці фактори в остаточному підсумку впливають на обсяг випуску продукції, продуктивність праці, зміну норм і цін на матеріальні ресурси і відповідно собівартості продукції.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НЕЗАВЕРШЕНОГО ВИРОБНИЦТВА

***СИРОТЮК Г.В., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ***

Одним з важливих напрямів ефективної діяльності підприємств є створення оптимальної системи управління витратами, в тому числі і тими, які формуються внаслідок виникнення незавершеного виробництва. В сучасних умовах господарювання важливим і актуальним є наукове обґрунтування методики проведення, оцінки залишків незавершеного виробництва та ефективності перенесення витрат незавершеного виробництва на майбутні періоди.

Варто звернути увагу на той факт, що відповідно до П(С)БО 30, поточні біологічні активи в обліку і звітності розглядаються як незавершене виробництво. Проте тут виникають розбіжності, оскільки в даному стандарті зазначено, що незавершене виробництво є окремим об'єктом обліку для відображення витрат на виробництво сільськогосподарської продукції.

Дослідження сутності складових сучасної облікової системи показало, що незавершене виробництво є об'єктом всіх без виключення видів обліку (фінансового, управлінського та податкового).

До незавершеного виробництва відноситься продукція (роботи, послуги), що не пройшла всіх стадій (фаз, переділів) виробництва, передбачених технологічним процесом, а також вироби, які не укомплектовані та не пройшли випробувань і технічного приймання.

Наявність і обсяг залишків незавершеного виробництва

залежать від тривалості технологічного процесу, його характеру й особливостей продукції, що виробляється.

До незавершеного виробництва у різних галузях народного господарства належать: заготовки (деталі, вузли, агрегати) та вироби, обробка та складання яких ще не закінчені; готові вироби, не повністю укомплектовані і не передані на склад; незакінчені роботи, які виконуються за договорами з підприємствами та організаціями; витрати під озими посіви, на оранку зябу, підготовку пару, парників і теплиць, а також витрати на закладання садів, ягідників і виноградників у рослинництві; вартість меду для зимової годівлі бджіл; цьоголіток, що залишилися в ставках-зимівниках; яєць, закладених на інкубацію у тваринництві; тимчасово зупинені будівельні об'єкти, а також проектно-розвідувальні роботи з незакінченого будівництва, незакінчений капітальний ремонт будівель, споруд, машин, обладнання, енергетичних споруд та інших об'єктів, що ремонтуються.

Величина витрат незавершеного виробництва впливає на фактичну собівартість готової продукції, виконаних робіт та послуг. Тому для перевірки об'єктивності облікових даних про незавершене виробництво періодично проводиться його інвентаризація за всіма стадіями та переділами технологічного процесу. Перевірка незавершеного виробництва проводиться щомісяця або один раз у квартал шляхом фактичного підрахунку, зважування, заміру.

Важливим моментом є правильна оцінка незавершеного виробництва, так як вона впливає на собівартість продукції. Оцінка залишків незавершеного виробництва здійснюється відповідно до норм П(С)БО 9 «Запаси» за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. Виходячи з того, на дату складання балансу доцільно здійснювати переоцінку незавершеного виробництва. Тобто, відображаючи незавершене виробництво у фінансовій звітності, потрібно: визначити первісну вартість незавершеного виробництва, розрахувати чисту вартість реалізації незавершеного виробництва і порівняти первісну вартість незавершеного виробництва з його чистою вартістю реалізації та визначити балансову вартість незавершеного виробництва.

Звідси, залишки незавершеного виробництва і готова продукція в обліку можуть бути оцінені за фактичною собівартістю виробництва або за нормативною (плановою) виробничою собівартістю. Обраний

метод оцінки повинен бути зазначений у наказі про облікову політику підприємства.

Оцінку за фактичною собівартістю використовують у випадках: серійне виробництво з позамовним методом калькулювання, при якому витрати обліковують за партіями-замовленнями; виробництво з попроцесним методом калькулювання. Спосіб оцінки за вартістю сировини, матеріалів, напівфабрикатів відображає витрати, якщо незавершене виробництво – це сировина (матеріали, напівфабрикати), яку тільки передано на виробництво, і яка ще не пройшла переробку. Цей спосіб оцінки простий у використанні, у зв'язку з цим широко використовується підприємствами. При цьому способі вартість незавершеного виробництва відображається у калькуляції собівартості з протилежним знаком.

Спосіб оцінки за нормативною (плановою) виробничою собівартістю використовують, якщо підприємство застосовує метод обліку за нормативними витратами. Суть даного способу полягає в тому, що на початок року складають нормативну калькуляцію собівартості даного виду незавершеного виробництва і протягом року використовують визначену оцінку. Проте, даний спосіб оцінки може викликати недостовірність даних в обліку, а саме: перекручення собівартості продукції, оскільки відхилення суми фактичних витрат від планового рівня буде віднесено на готову продукцію.

Оцінка незавершеного виробництва може здійснюватися за прямими витратами до яких відносять: матеріальні витрати, витрати на оплату праці працівників, що беруть участь в процесі виконання робіт (включаючи відрахування на соціальні заходи), суми нарахованої амортизації на об'єкти основних засобів, що використовуються підприємством при виробництві продукції (робіт, послуг). При використанні даного способу до собівартості незавершеного виробництва не включають загальновиробничі витрати, оскільки їх величину буде розподілено лише за видами готової продукції. Цей спосіб використовують якщо кількість незавершеного виробництва істотно не змінюється протягом кількох періодів.

Підприємство має право, виходячи з організації виробництва, технології та облікової політики, самостійно обирати спосіб оцінки незавершеного виробництва. Точне визначення залишків незавершеного виробництва та їх правильна оцінка має суттєве значення для достовірності калькулювання собівартості продукції.